

791

L'eixam

(ALDC, VI, 1516. L'eixam)

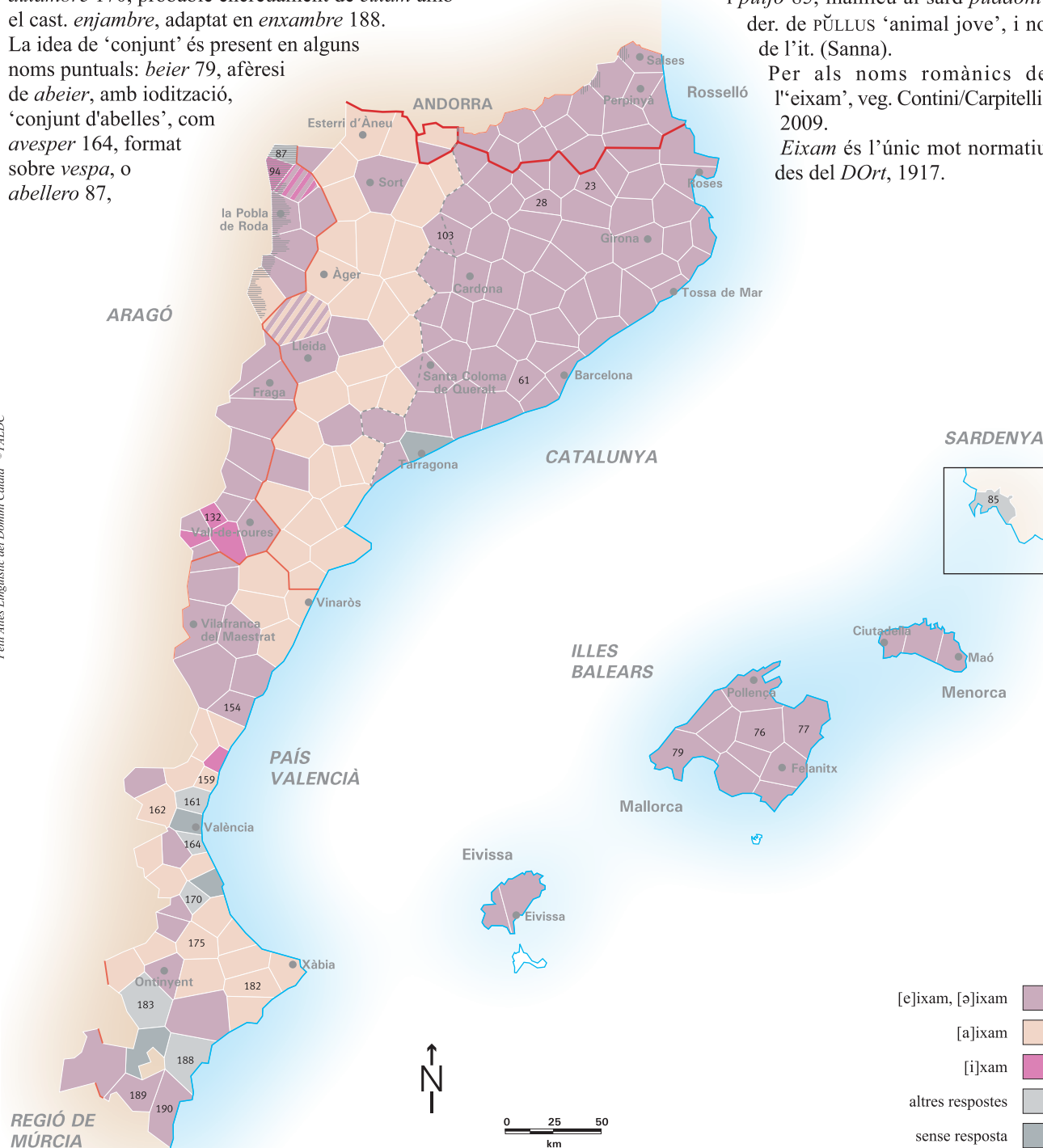
L'enunciat designa un “grup d'abelles que emigren plegades d'un buc en companyia d'una reina per formar una nova colònia en un altre indret” (DIEC). *Eixam* és el nom general (s. XIII, *Vides de sants*), amb diverses var.: *eixam* (*eixam d'abelles* 61, amb determinant); *eix[e]am* 77, amb una diftongació de la [a], en regressió, pròpia de Son Servera; *ixam*, *ixame* 94, amb monoftongació de [ej] > [i], com en *aigualera* > *igualera*, *meitat* > *mitat* (Veny, 2005 b: 161); *aixam*, *xam* 23, 103, amb afèresi vocàlica, com la de *nar* < *anar*; *etxam* 28, amb africació anòmala; *enxam* 189, 190, amb canvi de prefix; *eissam* 154, amb despalatalització; *aixambre* 170, probable encreuament de *eixam* amb el cast. *enjambre*, adaptat en *enxambre* 188.

La idea de ‘conjunt’ és present en alguns noms puntuals: *beier* 79, afèresi de *abeier*, amb iodització, ‘conjunt d'abelles’, com *avesper* 164, format sobre *vespa*, o *abellero* 87,

amb el suf. arag. *-ero*; per metàfora s'han format *ramat d'abelles* 159 i *ganao d'avesper* 161 (o, simplement, *ganao* 162); *vol* 85 és una extensió del sentit ‘conjunt d'ocells que volen plegats’; *pilot* 175, del de ‘conjunt de coses en desordre’, i *colmenar* 183, del de ‘conjunt de ruscos’ (← cast.). *Escarot* 132, 182 pot derivar de *esquera* ‘tropa’ (< fràncic *SKARA) (DCVB) o bé de *esca*, *esquerar* ‘nodrir’, sota el model de *escamot/ escabot*. *Nyoc de beies* 76 deu referir-se inicialment al tronc buidat (< llat. vg. NAUCUS, der. regressiu de NAUCŪLA, NAUCELLA). La influència externa és patent en els mots *murioni* 85, del sard *mulione* ‘remolí’, i *putjó* 85, manlleu al sard *puddòni*, der. de PŪLLUS ‘animal jove’, i no de l'it. (Sanna).

Per als noms romànics de l'eixam, veg. Contini/Carpitelli, 2009.

Eixam és l'únic mot normatiu des del *DOrt*, 1917.

[e]ixam, [ə]ixam	
[a]ixam	
[i]ixam	
altres respostes	
sense resposta	